

17. 8. 2004

ID: 27675

Lhůty podle zákona č. 87/1991 Sb.

Nález Ústavního soudu č. 164/1994 nijak nezpochybnil pokračující trvání předchozího charakteru lhůt (půlroční propadná lhůta k podání výzvy a jednoroční propadná lhůta k podání žaloby, jedná se o lhůty objektivní), pouze pro osoby, kterým dříve bránila podmínka trvalého pobytu, byl běh půlroční i jednoroční lhůty navázán na den vykonatelnosti nálezu č. 164/1994, tedy na den 1.11. 1994.

Nález Ústavního soudu č. 164/1994 nijak nezpochybnil pokračující trvání předchozího charakteru lhůt (půlroční propadná lhůta k podání výzvy a jednoroční propadná lhůta k podání žaloby, jedná se o lhůty objektivní), pouze pro osoby, kterým dříve bránila podmínka trvalého pobytu, byl běh půlroční i jednoroční lhůty navázán na den vykonatelnosti nálezu č. 164/1994, tedy na den 1.11. 1994.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 629/2003, ze dne 25.6.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce K. T., zast. advokátem, proti žalované ČR - S. n. m. B., s.p. v likvidaci, o vydání nemovitosti, vedené u Městského soudu v Brně pod sp.zn. 32 C 73/2000 o dovolání K. T., zast. advokátem, podaném proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 8. října 2002, sp.zn. 20 Co 277/2001 tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně jako soud odvolací svým rozsudkem ze dne 8. října 2002 pod č.j. 20 Co 277/2001-46 potvrdil rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 23. dubna 2001 pod č.j. 32 C 73/2000-35, kterým byl zamítnut návrh ukládající žalovanému povinnost vydat žalobci do patnácti dnů od právní moci rozsudku nemovitosti specifikované v enunciatu tohoto rozhodnutí. Právo na náhradu nákladů řízení nebylo přiznáno ani v nalézacím ani v odvolacím řízení. Krajský soud připustil proti svému rozhodnutí dovolání.

Soudy obou stupňů vzaly za prokázané, že v daném případě se jedná o nárok podle zákona č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích. Žalobce je jako syn bratra původních vlastníků osobou oprávněnou v souladu s ustanovením § 3 odst. 4 písm. e/ citovaného restitučního předpisu. Žalovaný je osobou povinnou, neboť nemovitosti držel ke dni účinnosti uvedeného zákona. Žalobce, který se osobou oprávněnou stal na základě nálezu Ústavního soudu č. 164/1994, sice vyzval žalovaného k vydání nemovitosti v zákonem dané lhůtě (do 1.5.1995), ale svoje právo již včas neuplatnil u soudu.

Podle § 5 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb., ve znění navazujícím na nález Ústavního soudu č. 164/1994, platí: „Nevyhoví-li povinná osoba výzvě podle odstavce 2, může oprávněná osoba uplatnit své nároky u soudu ve lhůtě jednoho roku.“ Podle názoru odvolacího soudu měl tedy žalobce možnost uplatnit svůj nárok u soudu nejpozději 1.6.1996. Žalobce však projednávanou žalobu uplatnil až 3.4.2000 a jeho nárok je tak prekludován. Obě lhůty, jak půlroční k podání výzvy, tak jednoroční pro vznesení

žalobního návrhu jsou totiž lhůtami objektivními a propadnými. Marným uplynutím takové lhůty nárok zaniká, přičemž k prekluzi musí soud přihlížet z úřední povinnosti a právo, které již jednou zaniklo, nemůže přiznat. Na tom nemůže nic změnit ani ta skutečnost, že žalobci, který se výzvou domáhal vydání více nemovitostí, byly některé nemovitosti vydány dobrovolně. Ohledně zbylých nemovitostí, které dobrovolně vydány nebyly, by žalobce musel při soudním vymáhání svého práva splnit zákonem dané podmínky.

Žalobce s odkazem na přípustnost mimořádného opravného prostředku založenou výrokem odvolacího soudu podal proti jeho rozhodnutí dovolání, a to k otázce běhu prekluzivní lhůty stanovené v § 5 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. Dovolatel upozorňuje na to, že zatímco některé další nemovitosti, k jejichž vydání žalovaného vyzval, mu byly vydány, třebaže až v roce 1997, ohledně předmětných nemovitostí se žalovaný nevyjádřil, zda mu je vydá či nikoliv. Teprve na základě urgencye žalovaný dopisem ze dne 17.8.1999 sdělil, že žádá o předložení žalobního návrhu, kterým byl předmětný nárok uplatněn u soudu. Na základě toho byla v dubnu 2000 podána příslušná žaloba na vydání nemovitostí. Žalovaný tedy nejprve vydával jiné vyžádané nemovitosti, přičemž akceptoval, že pro oprávněnou osobu - dlouhodobě žijící v cizině - je doložení všech potřebných dokladů časově velmi náročné. Pokud by povinná osoba uplatněný nárok odmítla, obrátil by se žalobce bez dalšího na soud. K negativnímu vyjádření ohledně sporných nemovitostí však došlo až v roce 1999, tedy dlouho po uplynutí zákonných lhůt. Dovolatel dále uvádí, že výklad pojmu „nevyhoví“ obsažený v § 5 odst. 4 citovaného zákona není zcela jednoznačný. Podle něj by tento pojem měl být vykládán tak, že povinná osoba dá nějakým konkrétním způsobem najevo, že uplatněný nárok neuznává a nehodlá nemovitosti vydat. K žádnému takovému jednání ze strany žalovaného nedošlo, žalobce proto měl všechny důvody k tomu, aby očekával, že po doložení rozhodujících důkazů mu nemovitosti budou vydány.

Dovolatel dále dovozuje, že ustanovení § 5 odst. 4 cit. zák. říká, že oprávněná osoba může uplatnit své nároky u soudu, neříká, že je pro případ zániku práva uplatnit musí. Jestliže povinná osoba nijak nezpochybní svou ochotu nemovitosti vydat, neexistuje důvod podávat žalobu k soudu. Počátek jednorocní prekluzivní lhůty dle uvedeného ustanovení je v takovém případě nutno počítat od srozumitelného, určitého právního úkonu - odmítnutí věc vydat. Opačný výklad by vedl ke zpochybnění celé řady případů, kdy nemovitosti byly oprávněným osobám vydány na základě včas uplatněné výzvy, avšak po uplynutí roční lhůty od účinnosti zákona, popřípadě od výzvy. Striktní výklad počátku běhu prekluzivní lhůty by tak vedl k porušení principu rovnosti a znamenal by újmu pro oprávněné osoby, v jejichž zájmu byl zákon o mimosoudních rehabilitacích přijat.

Vyjádření k dovolání žalobce podáno nebylo.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací při posuzování tohoto dovolání vycházel v souladu s body 1., 15., 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, z občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2001. Proto v tomto rozsudku jsou uváděna ustanovení občanského soudního řádu ve znění po novele provedené zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „o.s.ř.“).

Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou oprávněnou - (účastníkem řízení), řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o.s.ř.), musel dovolací soud posoudit přípustnost uplatněného mimořádného opravného prostředku. Odvolací soud totiž sice svým

rozhodnutím přípustnost dovolání sám výslovně založil, přehlédl však přitom, že možnost rozhodování o této otázce již procesní předpis ve znění účinném od 1.1. 2001 odvolacímu soudu - na rozdíl od znění předchozího - nesvěřuje. Dovolací soud se proto zabýval účastníkem v průběhu řízení vznesenou otázkou, obsaženou i v dovolání, zda má napadený rozsudek ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.).

Podle § 237 odst. 3 o.s.ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. O takový případ se v posuzované věci jedná, neboť ohledně otázky běhu prekluzivní lhůty podle § 5 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. dosud neexistuje konstantní judikatura vyšších soudů. Tato právní otázka navíc měla pro rozhodnutí o věci určující důležitost, a její posouzení má zároveň význam nejenom pro rozhodnutí projednávané věci, ale i pro rozhodování soudů vůbec.

Po zjištění přípustnosti podaného dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. dovolací soud konstatoval naplnění formálních i obsahových náležitostí požadovaných ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. i existenci zákonem daného dovolacího důvodu (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Dovolací soud proto přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu plynoucím z podaného dovolání (§ 242 odst. 1,3 o.s.ř.), když nezjistil žádné vady ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o.s.ř.

Záměrem, pro který byly vydány restituční předpisy a jejich smyslem (mezi nimi zejména zákona č. [87/1991](#) Sb.) bylo zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd, k nimž došlo v období let 1948 až 1989. Tyto zákony, které jsou vůči zákonům obecným ve vztahu speciality, nebyly postaveny na principu reivindikace. Zákonodárce při koncipování restituční legislativy použil řešení přizpůsobené majetkovým vztahům, situaci i možnostem nápravy v časovém odstupu několika desetiletí od doby, kdy k majetkovým křivdám došlo. Náprava křivd (v mnohých případech jde spíše jenom o jejich zmírnění, protože skutečná náprava již není možná) musela být proto podřízena podmínkám, které stanovily právě tyto zvláštní, tzv. restituční zákony. Toto řešení, byť je vázáno na zvláštní podmínky i postup, které přijala bývalá Československá federativní republika, a které je součástí právního řádu České republiky, představuje v porovnání se srovnatelnými zahraničními právními systémy poměrně širokou restituční úpravu, která odráží změnu politických, společenských a ekonomických poměrů započatých v roce 1989 v tehdejší Československu.

Zákon č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích byl při svém přijetí koncipován spíše úžeji a jeho dosah byl teprve postupně prohlubován až dalším působením jak zákonodárce tak soudní judikatury. Z hlediska nároku dovolatele měl zásadní význam zákon č. [116/1994](#) Sb., který s účinností od 1.7. 1994 novelizací zákona č. [87/1991](#) rozšířil okruh oprávněných osob, a také nález Ústavního soudu č. [164/1994](#), který zrušil podmínku trvalého pobytu.

Zákon č. [87/1991](#) Sb. v původním znění vázal počátek běhu půlroční lhůty k vyzvání povinné osoby i jednorroční lhůty k uplatnění nároku u soudu výslovně na den účinnosti zákona (1.4. 1991). Tato konstrukce jasně ukazovala na objektivní charakter těchto lhůt. Obě lhůty byly zároveň lhůtami propadnými; u lhůty půlroční to vyplývalo přímo ze zákona, u lhůty jednorroční se na tom postupně shodlo rozhodování soudů.

Nález Ústavního soudu č. 164/1994 v návaznosti na nově – extenzivněji – definované podmínky vymezující okruh oprávněných osob zrušil v ustanovení § 5 odst. 2 a 4 slova „ode dne účinnosti tohoto zákona“ a otevřel tak subjektům, jejichž aktivní legitimace byla založena až tímto rozhodnutím Ústavního soudu, lhůty nové. Pro osoby, kterým dříve bránila podmínka trvalého pobytu, byl běh půlroční i jednorozční lhůty – jak je opakovaně uvedeno v odůvodnění – navázán na den vykonatelnosti nálezu č. 164/1994, tedy na den 1.11. 1994. Nález přitom nijak nezpochybnil pokračující trvání předchozího charakteru lhůt. Obecně v souvislosti se zákonem č. [87/1991](#) Sb. mluví o půlroční propadné lhůtě k podání výzvy a o jednorozční propadné lhůtě k podání žaloby, aniž by jakkoliv odlišoval povahu lhůt před a po účinnosti předmětného nálezu. A stejně jako nedává důvod pochybovat o pokračující prekluzivnosti těchto lhůt, nelze na základě nálezu č. 164/1994 dojít ani k závěru, že by na lhůty uvedené v ustanovení § 5 odst. 2 a 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. mohlo být po 1.11. 1994 nazíráno jinak, než jako na lhůty objektivní. Jedinou změnou, kterou nález ohledně projednávaných lhůt (pouze pro ty osoby, kterým dříve bránila podmínka trvalého pobytu) přinesl, bylo opětovně založení počátku jejich běhu, a to ode dne 1.11. 1994.

Restituční legislativa si kladla za úkol zmírnění důsledků nezákonností a jiných porušení práv zaručovaných v demokratických společnostech Ústavou a vyjádřených v mezinárodně uznávaných dokumentech a mezinárodních právních normách. Zákon [87/1991](#) Sb. byl kromě toho v době jeho přijetí chápán také jako naléhavý a potřebný nástroj deetatizace, u kterého byl kladen velký důraz na rychlost jeho promítnutí do společnosti. To vysvětluje i poměrně krátké lhůty, které tento restituční předpis otevřel oprávněným osobám pro uplatnění jejich nároků i charakter těchto lhůt. Zákonodárce – i vzhledem k často kolidujícímu procesu jiných forem privatizace – usiloval, veden nejen principem právní jistoty, o co nejrychlejší stabilizaci nově založených vlastnických poměrů, a tato jeho vůle nalezla výraz i v propadné a objektivní povaze zmíněných lhůt. Odvolací soud proto nijak nepochybil, když věc posoudil v intencích výše uvedených vývodů. Jednorozční lhůta k uplatnění dovolatelského nároku u soudu počala běžet dne 1.11. 1994, a pokud žalobce včas – třeba i z důvodu procesní opatrnosti – této lhůty nevyužil, nelze jeho žalobní návrh podaný dne 3.4. 2000 považovat za včasný, protože objektivní charakter uvedené lhůty neumožňuje zohlednit okolnosti vyplývající ze způsobu jednání povinné osoby.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.); nezbylo proto, než dovolání žalobce podle citovaného ustanovení zamítnout.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)

- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)